

Międzynarodowy Rok Astronomii 2009
Projekt "Jesteś Galileuszem"

Saturn – planeta z uszami

Obserwacje gołym okiem

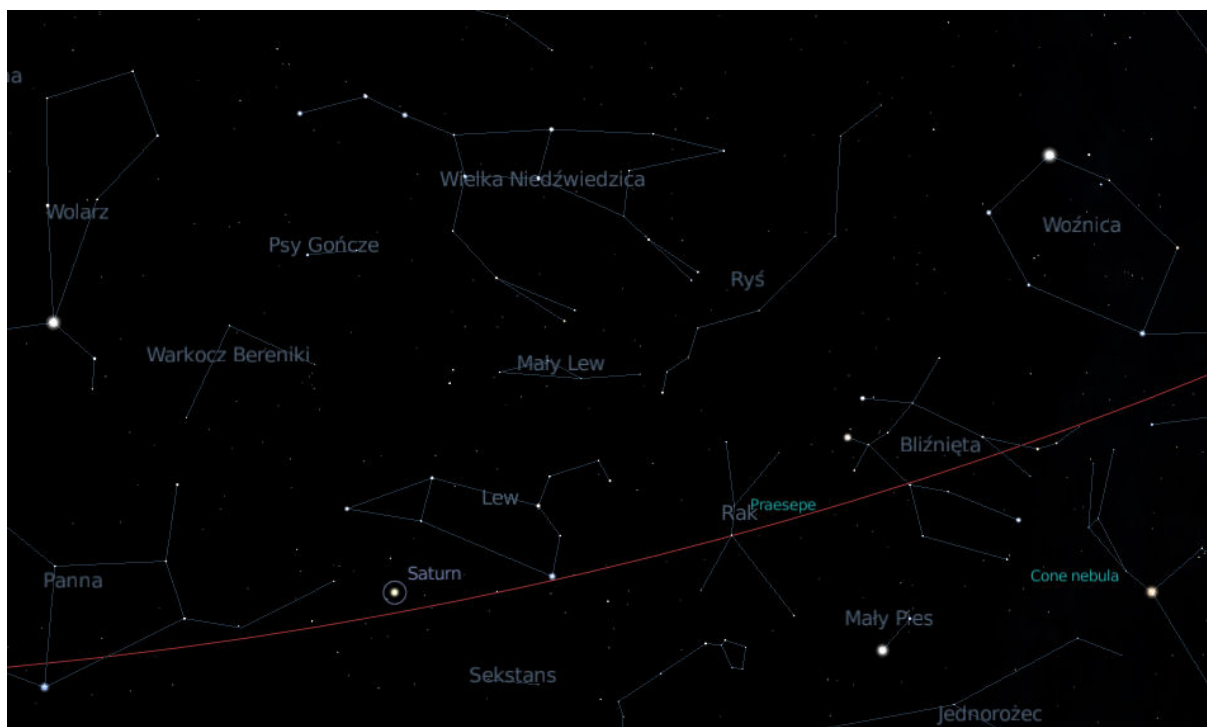
Imię i Nazwisko¹: .....

Adres: .....

Wiek: .....

Saturna łatwo odnaleźć na niebie, gdyż jest obiektem jasnym. Za gwiazdny drogowskaz może posłużyć znana grupa gwiazd „Wielki Wóz”. Dyszel wozu wskazuje dwie jasne gwiazdy: Arktura z gwiazdozbioru Wolarza i Spikę z Panny. Tylne koła wozu wskazują Gwiazdę Polarną, lecz jeśli zamiast w górę popatrzymy pod Wielki Wóz, znajdziemy gwiazdozbiór Lwa z jasną gwiazdą Regulus. Saturn to jasny obiekt pomiędzy gwiazdami Spika i Regulus.

Gwiazdozbiór Lwa przypomina kształtem nieco żelazko z odwróconym uchwytem.

Spróbuj zmierzyć odległość od Saturna do Regulusa posługując się linijką trzymaną w maksymalnie wyciągniętej ręce. Obserwacje należy przeprowadzić od zaraz do czerwca br.

Zanotuj:

1. Data: _____	odległość: _____
2. Data: _____	odległość: _____
3. Data: _____	odległość: _____
4. Data: _____	odległość: _____
5.	

¹ Dane osobowe podane na karcie zostaną wykorzystane tylko i wyłącznie do przygotowania i wysłania certyfikatu potwierdzającego, że zostałeś Galileuszem.

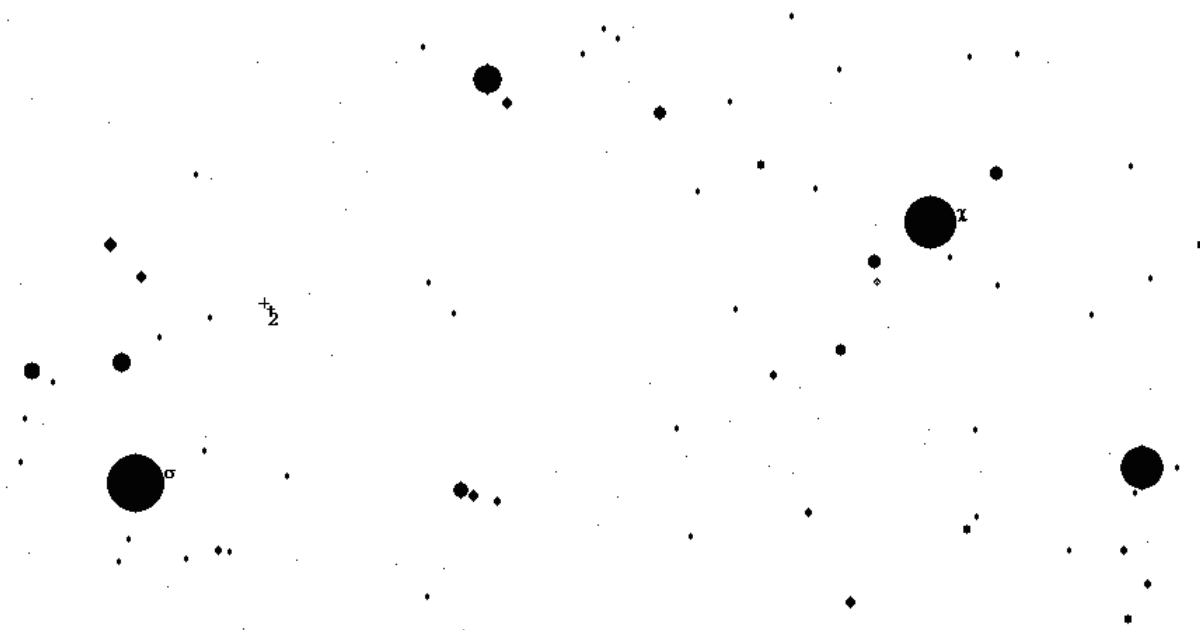
Międzynarodowy Rok Astronomii 2009
Projekt "Jesteś Galileuszem"

Obserwacje przez lornetkę
lub niewielką lunetę np: typu Galileoskop

Przy pomocy lunetki możesz odnaleźć w pobliżu Saturna dwie gwiazdy czwartej wielkości σ (sigma) i χ (chi) w gwiazdozbiornie Lwa. Jeśli obserwujesz z miejsca oddalonego od światła możesz je dostrzec gołym okiem. Symbolem + oraz znakiem Saturna zaznaczono pozycję planety w połowie marca 2009.

Twoim zadaniem będzie zaznaczanie jak najdokładniejsze pozycji Saturna co kilka dni aż do czerwca bieżącego roku. Najlepiej wykonać osobny rysunek dla każdej obserwacji a potem wszystkie pozycje nanieść na jedną mapę i połączyć liniami z zachowaniem kolejności.

Postaraj się precyzyjnie oddać odległość Saturna do widocznych w okolicy gwiazd. Najlepiej NIE oglądaj poprzednich rysunków tuż przed obserwacjami! Unikniesz wtedy błędu autosugestii

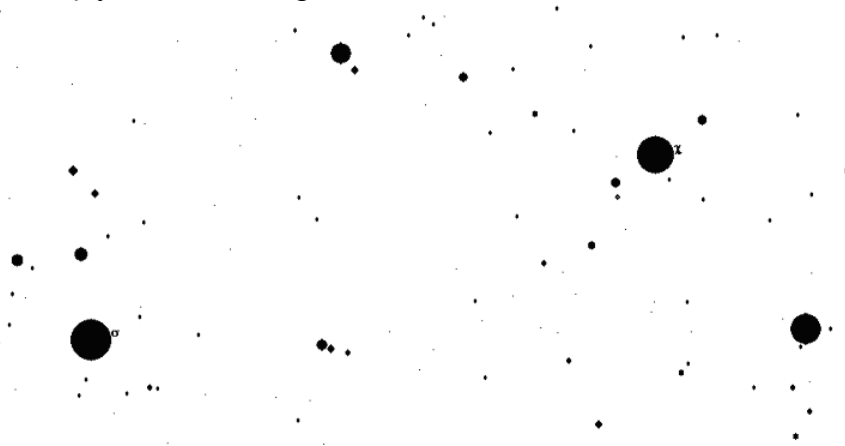

Saturn na tle gwiazd

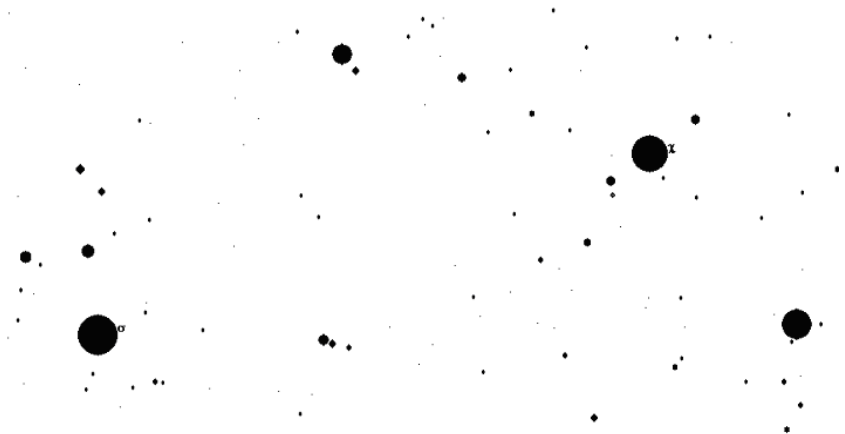
Imię i Nazwisko: .....
Adres: .....
Wiek: .....
Opis lunetki lub lornetki: .....

Data: ..... faza Księżyca ..... Pogoda: .....

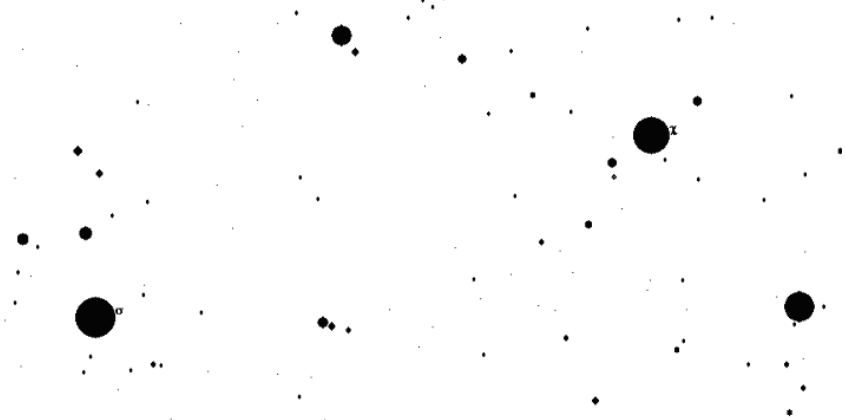

Data: ..... faza Księżyca ..... Pogoda: .....

Data: ..... faza Księżyca ..... Pogoda: .....

Międzynarodowy Rok Astronomii 2009
Projekt "Jesteś Galileuszem"

Analiza ruchów planety

Jednym z głównych problemów jakie musiała wyjaśnić teoria Kopernika były tak zwane ruchy wsteczne planet. Opisz swoje spostrzeżenia co do kierunku i prędkości ruchu Saturna po niebie jakie możesz wyciągnąć na podstawie swoich obserwacji linijką i gołym okiem lub na podstawie zaznaczonych pozycji Saturna na mapie:

Wypełnione karty przyślij na adres: Instytut Fizyki Uniwersytetu Pedagogicznego
ul. Podchorążych 2 30-084 Kraków
z dopiskiem: „Jestem Galileuszem”

Dane osobowe podane na karcie zostaną wykorzystane tylko i wyłącznie do przygotowania i wysłania certyfikatu potwierdzającego, że zostałeś Galileuszem.

Autorzy najlepszych prac obserwacyjnych na zakończenie Międzynarodowego Roku Astronomii, nagrodzeni zostaną nagrodami rzeczowymi (m. in. teleskop, książki, mapy nieba)

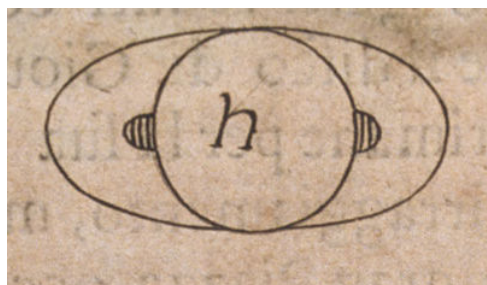
*Międzynarodowy Rok Astronomii 2009
Projekt "Jesteś Galileuszem"*

Saturn – planeta z uszami

Obserwacje pierścienia teleskopem

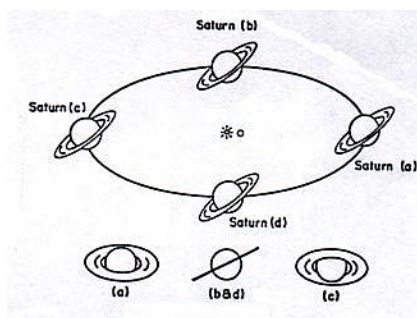

Galileusz spostrzegł przez swoją lunetę dziwny twór przypominający uszy. Naukowcy długo spierali się o to czym jest ów obiekt. Dziś wiemy, że to miliardy drobnych cząstek pyłu orbitujących wokół Saturna tworzy ów fenomenalny pierścień.

Rysunek Galileusza

Nachylenie pierścienia obserwowane z Ziemi zmienia się tak, że czasem pierścień jest ustawiony brzegiem i przez to prawie niemożliwy do zaobserwowania. Jeśli Twoja luneta pozwala Ci dostrzec pierścień Saturna to naskicuj jego wygląd tak, aby oddać proporcje rozmiarów tarczy Saturna i pierścienia.

Kształt pierścieni zależy od położenia Ziemi (o) względem Saturna (* oznacza Słońce)

Postaraj się prowadzić systematyczne obserwacje pierścienia co 2-3 tygodnie do końca sezonu widoczności Saturna. Rysunki wykonuj bez „przypominania sobie” jak pierścień wyglądał poprzednio

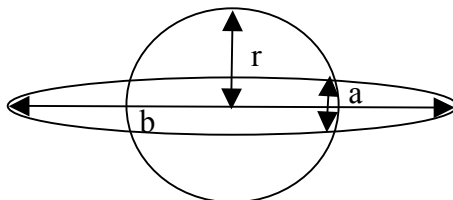

Imię i Nazwisko: .....

Adres: .....

Wiek: .....

Postaraj się naszkicować poprawnie zarys Pierścieni tak, aby rozmiary **a** i **b** oddawały Zachowywały proporcje do średnicy tarczy Saturna **r**

Data: .....

Pogoda: .....

Instrument: .....

Data: .....

Pogoda: .....

Instrument: .....

Data: .....

Pogoda: .....

Instrument: .....

Data: .....

Pogoda: .....

Instrument: .....

Analiza obserwacji pierścienia

Tym razem trochę matematyki! Jeśli udało Ci się dostrzec pierścień zmierz na rysunkach wielkości a i b . Oblicz stosunek $x = b / a$. Kąt α pod jakim w danej chwili jest nachylony pierścień obliczysz ze wzoru $\alpha = \arcsin (b/a)$. Jeśli nie wiesz co to jest funkcja arcus sinus poproś o pomoc nauczyciela. Większość kalkulatorów naukowych posiada taką funkcję, czasami oznaczoną $\sin^{-1} ()$

Opisz spostrzeżenia dotyczące pierścienia Saturna.

Pod jakim kątem jest on nachylony?

Czy zauważyłeś zmiany nachylenia?

Wypełnione karty przyślij na adres: Instytut Fizyki Uniwersytetu Pedagogicznego
ul. Podchorążych 2 30-084 Kraków

z dopiskiem: „Jestem Galileuszem”

Dane osobowe podane na karcie zostaną wykorzystane tylko i wyłącznie do przygotowania i wysłania certyfikatu potwierdzającego, że zostałeś Galileuszem.

Autorzy najlepszych prac obserwacyjnych na zakończenie Międzynarodowego Roku Astronomii, nagrodzeni zostaną nagrodami rzeczowymi (m. in. teleskop, książki, mapy nieba)